

JOURNALISTIKSTUDIER VID
SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA 7
Gunnar Nygren
Kajsa Althén

LANDSBYGD I MEDIESKUGGA

- nedmonteringen av den lokala journalistiken
och bilden av landsbygden i Dagens Nyheter

södertörns
högskola

SÖDERTÖRN UNIVERSITY

Journalistikstudier vid Södertörns högskola

I skriftserien som startades hösten 2010 har utkommit:

1. Journalist – och sen då? Gunnar Nygren, 2010
2. Ständig deadline, multimedia och twitter, Norwald/Wicklén, Hellström/Hansson, Forsstedt, 2011
3. Pennskaft, reportrar, tidningskvinnor, Kristina Lundgren & Birgitta Ney, 2011
4. Journalism in Russia, Poland and Sweden – traditions, cultures and research, ed Gunnar Nygren, 2012
5. Intervjuer mot väggen – en analys av svenska och brittiska radio- och tvjournalisters frågeteknik. Annika Hamrud 2012
6. Professional identity in changing media landscapes. Journalism education in Sweden, Russia, Poland, Estonia and Finland. Karin Stigbrand och Gunnar Nygren
7. Landsbygd i medieskugga – nedmonteringen av den lokala journalistiken och bilden av landsbygden i Dagens Nyheter, Gunnar Nygren & Kajsa Althén, 2014

© Journalistik, Södertörns högskola Journalistik, Institutionen för kommunikation, medier och IT September 2014

Omslag och grafisk form: Lillemor Johansson, Monodesign

Tryck: E-Print, Stockholm

ISBN: 978-91-979140-6-2

Innehållsförteckning

Förord	5
1. Inledning	7
2. Många och starka lokaltidningar	9
- Lokal identitet och lokal demokrati	
- Kommunbevakningen ojämnt fördelad	
- Ett nyhetsekologiskt system	
- Medieutveckling och kris för "gammelmedia"	
- Bantade redaktioner och förändrat innehåll	
3. Två undersökningar	21
- En enkät till 95 redaktioner	
- Dagens Nyheter och landsbygden 2004 och 2014	
4. Resurser för lokala journalistik	25
- Största nedskärningarna i Stampen och Mittmedia	
- Lokalbevakningen samordnas i koncerner	
- Mindre andel lokala journalister	
- Riksbevakningen bantad	
- Samordning och rationalisering	
- Konsekvenser för den lokala bevakningen?	
5. Bilden av landsbygden i Dagens Nyheter	39
- En halverad bevakning	
- DN:s bild av landsbygden	
- Kulturen och samhällsfrågor starka	
- Lokal politik och landsbyggsfrågor svaga områden	
- Landsbygden som resmål i helgbilagor	
- Andra storstäder i DN	
- Bevakningen av Norrland	
- Landsbygden första måndagen i mars	
- DN 2014 - mot en ny läsekrets	
6. Det nyhetsekologiska systemet i kris	49
- Nya typer av lokala medier räcker inte till	
- Landsbygden halverad i Dagens Nyheter	
- Storstadsperspektivet tar över i DN	
- Vad händer med det nyhetsekologiska systemet?	
- Marknadsvillkor eller samhällsfråga	
Litteratur	57
Bilaga: Dagstidningar i enkäten om resurser till lokalbevakning	60

Lokal bevakning spelar stor roll

Hur viktiga är de lokala reportrarna egentligen och vad spelar det för roll var de finns? Det är många som har debatterat den senaste tidens utveckling av medielandskapet. Medieföretagen sparar pengar och effektiviserar. Många blir upprörda och oroade över att vi går mot en mer centraliserad bevakning.

Förändringarna får en direkt effekt för de som bor på platser som mer eller mindre saknar lokal rapportering. De får inte insyn i vad som händer i det närmaste samhället, vilket i sin tur kan minska intresset för att engagera sig i lokala frågor. Den minskade bevakningen riskerar även påverka den lokala identiteten eftersom människor inte får de gemensamma referensramar som de lokala medierna bidrar till. Platsen och människorna blir osynliga.

Förändringarna får också en mer omfattande effekt för samhället. Vi ser ett allt starkare urbant perspektiv i såväl regionala som nationella medier där de stora dagstidningarna har en särskilt viktig roll i att sätta den politiska agendan. Det urbana perspektivet påverkar såväl enskilda människor och medborgare som olika typer av beslutsfattare, politiker och journalister. Förskjutningen av journalistiken kan därmed bidra till att påverka de politiska prioriteringarna, prioriteringar som kan handla om landets framtida infrastruktur och välfärd.

Sammanfattningsvis bidrar utvecklingen av medielandskapet till en större uppdelning av landet. Det blir de orter och de människor som syns som räknas. Landsbygden hamnar både i en politisk en och demokratisk skugga. Något som inte bara är en risk för mindre orters och landsbygdens utveckling utan som också riskerar att bana väg för odemokratiska krafter.

Vi ser rapporten som ett viktigt led i den fortsatta diskussionen om mediernas roll i det hållbara samhället.

Christel Gustafsson, landsbygdsstrateg på Jordbruksverket

1. Inledning

Vid Mediedagarna i Göteborg 2014 möttes några av Medie-Sveriges chefer för att diskutera den lokala journalistiken. Chefredaktören för Helsingborgs Dagblad Lars Johansson berättade om hur HD på några år bantat redaktionen från 155 till 102 journalister, och nu skulle också lokalredaktioner stängas:

- När man överger orter är det risk att man missar den lokala förankringen och tipsen. De lokala journalisterna är en hygienfaktor i samhället – och vi får ett demokratiskt problem när vi drar ner.

Så spände han ögonen i SVT-chefen Eva Hamilton och SR-chefen Cilla Benkö och konstaterade att detta inte bara är ett problem för lokaltidningarna:

- För vi är de plankton som ni stora makrillar lever av. Det är de nyheter som vi gräver fram som ni kan gå vidare med.

Lars Johansson pekade därmed på det som forskningen ibland kallar ”den nyhetsekologiska systemet” (Newman et al 2012, Brink Lund, Willig, Blach-Örsten 2009). Nyhetsjournalistiken hänger ihop på alla nivåer, och de regionala etermedierna plockar upp många av de nyheter som först finns i lokaltidningar. Sedan vandrar vissa nyheter vidare upp i systemet till riksmidier, och bilden av Sverige i de dagliga medierna byggs upp i ett system av urval och nyhetsvärdering.

Naturligtvis är inte flödet av nyheter ensidigt, de vandrar också andra vägar när regionala och lokala medier tar idéer och ämnen från varandra och från riksmidier. Vad Lars Johansson pekade på var att de lokala medierna är viktiga – även utanför det lokala samhället. De är en stor del av basen för

det ”nyhetsekologiska systemet”, och förändringar i det lokala påverkar hela systemet. Utan plankton blir det svårt för makrillen att överleva.

De lokala medierna är dessutom en nödvändig del av den lokala demokratin. Utan att veta vad som händer i det lokala samhället, utan granskning av de lokala makthavarna och olika typer av forum för lokal debatt har medborgarna inte så stora förutsättningar att engagera sig politiskt och att ta ställning när det blir dags för val (Strömbäck & Nord 2012, Nygren 2005). Om den lokala journalistiken monterats ner får det självklart konsekvenser också för den lokala demokratin.

Den här rapporten sammanfattar en del av den aktuella forskningen om lokal journalistik, och redovisar två färskas undersökningar gjorda vid Södertörns högskola. Rapporten har skrivits på uppdrag av Jordbruksverkets landsbygdsavdelning, men forskarna har haft full frihet både i undersökningar och analys av resultaten.

Rapporten utgår från två frågor:

- Hur förändras resurserna och infrastrukturen för den lokala journalistiken?
- Vilka konsekvenser får detta både för mediernas roll i den lokala demokratin och för bilden av Sverige utanför storstäderna?

Svaren på frågorna återfinns i rapporten. En av de viktigaste slutsatserna är en uppmaning till fortsatt forskning om en lokal journalistik som är i snabb förändring.

2. Många och starka lokaltidningar

Sverige har länge haft starka lokala medier. Grunden är många och starka lokala dagstidningar, och Sverige tillhör toppen i världen när det gäller läsning av dagstidningar. Enligt de färskaste siffrorna från WAN (World Association of Newspaper) låg den svenska tidningsläsningen år 2008 på 436 ex/1000 vuxna invånare. Fler tidningar lästes bara i Japan, Norge och Finland (Nordicom 2011).

Sverige tillhör den protestantiska och nordeuropeiska region där dagstidningen traditionellt varit stark. Läskunnigheten har länge varit hög, dagstidningarna utvecklades i samspel med folkrörelser och ett starkt civilt samhälle. Dessutom förblev de flesta tidningar lokala, och kunde därmed knyta an till lokala marknader. Dagstidningarna blev ett torg både kommersiellt genom annonserna och socialt med nyheter och debatt (Gustafsson 1996, Weibull 2000).

I andra delar av Europa har dagstidningarna varit betydligt svagare. I tidningsländer som Storbritannien (307 ex/1000 inv) och Tyskland (283 ex/1000 inv) har tidningsläsningen inte haft samma breda sociala spridning. I länderna runt Medelhavet är det TV som dominerar medielandskapet, och tidningsläsning är något för eliten. Några exempel: Frankrike (152 ex/1000 inv), Italien (103 ex/1000 inv) och Spanien (106 ex/1000 inv). Med svagare tidningsläsning finns inte heller samma starka grundval för lokal journalistik i dessa länder

Mediernas starka roll i samhället är också en viktig faktor bakom den mediepolitik som vuxit fram. Presstödet etablerades i slutet av 1960-talet för att stödja de "andratidningar" som inte kunde få tillräckligt med annonser.

Stödet motiverades med behovet av mångfald i nyhetsbevakning och debatt, och har främst gått till s-tidningar. De statliga pressutredningarna formulerade från början av 1970-talet mediernas tre uppgifter i samhället: att informera, att granska makthavare samt att vara forum för debatt (Weibull/Wadbring 2014). Inom public service har de regionala programmen byggts ut, både genom lokalradion och genom regionala nyheter i SVT. Även när kommersiella TV4 startade på 1990-talet ingick villkor på nyhetsverksamhet i hela landet i sändningstillståndet och regionala nyhetsprogram byggdes upp.

Mediepolitiken har gynnat den lokala journalistiken. Men de senaste åren har utvecklingen gått åt andra hållet: under 2013 bygger SVT ut sin redaktionella närvaro från 27 till 35 orter, men centraliserar samtidigt teknik och sändningar till ett fåtal orter. När villkoren luckrats upp i TV4s sändningstillstånd lade man 2014 ner alla sina 13 regionala redaktioner och 140 journalister fick söka nya jobb (Medievärlden 9 april 2014). Den kommersiella radion har knappt några lokala nyheter längre, bara musik och pratprogram (Nygren/Zuiderveld 2011). Rapporterna duggar tätt om regionala och lokala tidningar som planerar nedskärningar – mer om detta senare i denna rapport.

Lokal identitet och lokal demokrati

Det finns en stark koppling mellan lokala medier, lokal identitet och lokal demokrati. Forskning om lokala medier i Storstockholm visar ett starkt samband mellan läsning av de lokala tidningarna och styrkan i den lokala identiteten. Genom de lokala medierna skapas gemensamma referensramar, de läses i alla sociala grupper och bidrar till att hålla ihop det lokala samhället. Det innebär att alla typer av lokalt innehåll bidrar till att konstruera den lokala identiteten, vare sig det är lokal politik, sport eller nöje och inte minst familjenyheter med såväl födda som döda (Nygren 2005). Även lokala annonser är viktiga för såväl läsarna som för det lokala näringslivet, och bidrar till den lokala identiteten.

Detta syns också i läsarundersökningar. De lokala nyheterna ligger i topp i mätningar av läsning av olika typer av innehåll, 86 procent av alla papperstidningsläsare tar del av de lokala nyheterna en genomsnittlig dag. Andra kategorier som sport, kultur och ledare ligger bara på dryga 50 procent. Även bland läsarna på nätupplagan av tidningen är det lokala viktigt, det lokala delar toppositionen med inrikesnyheter (Mediebarometern 2013).

Det finns också tydliga samband mellan lokala medier och intresse för lokal politik. De som tar del av lokala medier är också mer intresserade av lokal politik, och vill oftare engagera sig i lokala frågor. Det finns också klara kunskapseffekter – de som tar del av lokala medier vet till exempel i betydligt större utsträckning vad de ledande politikerna i kommunen heter (Nygren 2005).

Det finns naturligtvis många faktorer som förklarar skillnader i politiskt intresse och deltagande, t ex brukar utbildningsnivå vara avgörande. Men när det gäller lokalt politiskt intresse är tillgången till lokala medier viktigare än utbildning. Vad som kommer först, medieanvändning eller intresse för politik är ofta föremål för diskussion. Vad som är tydligt är dock att det finns en ”god cirkel” – de som tar del av medier med ett politiskt innehåll är mer intresserade medan de som står utanför aldrig får en chans (Norris 2000).

Kommunbevakning ojämnt fördelad

Den lokala politiken är en central del av den lokala journalistiken. Det är genom kommuner och landsting som välfärden administreras och styrs, det är där den lokala politiska makten finns. Där fattas besluten om både hur samhället ska byggas (vägar, bostäder mm), om skatter och om hur vårdskola-omsorg ska utvecklas.

Forskning visar att denna bevakning är ojämnt fördelad över landet. De sämst bevakade delarna av Sverige har länge varit Storstockholms förortskommuner. Där finns det ofta bara en gratistidning som kommer en gång i veckan, och bevakningen av kommunen är mycket begränsad. De som bor i dessa kommuner har bara tillgång till en bråkdel av de lokala nyheter som medborgare i medelstora städer utanför storstäderna har. Valdeltagande

och lokal politisk aktivitet är låg, särskilt i områden med hög andel invandrade och med låg medelinkomst. Detta innebär inte att det saknas politiskt intresse – bara att det saknas lokala medier som kan informera, granska och kanalisera detta intresse (Nord/Nygren 2002 och Nygren 2005).

De bäst bevakade områdena har länge varit mindre och medelstora städer med egna dagstidningar. I många medelstora kommuner har den lokala dagstidningen fortfarande en hushållstäckning på runt 60-65 procent (Presstödsnämnden 2014). Därmed finns det också resurser på redaktionerna för kommungranskning och lokal journalistik, även om många tidningar bantat sina redaktioner de senaste tio åren.

De lokala mediernas granskande funktion finns på flera plan (Nygren 2003):

- En övervakningsmakt – genom att det finns lokala medier tar makthavare med i beräkningen att deras agerande granskas och blir känt.
- En offentlighetsmakt – att medierna berättar om vad som händer, om förslag som läggs fram och om aktuella frågor.
- En forumfunktion – att medierna ger röst åt olika grupper i lokala konflikter, de blir forum för debatt och håller liv i frågor.
- En granskningsmakt – när de lokala medierna aktivt går in och granskar den lokala makten och maktmissbruk, gör en egen undersökning och ställer kritiska frågor. Dessa granskningar är inte särskilt vanliga, men är ändå viktiga.

En viktig rutin i denna granskning är när journalister besöker kommunernas diarium för att läsa inkommande post. En undersökning som tidningen Dagens Samhälle och radioprogrammet Medierna gjorde 2014, visar att 60 procent av alla kommuner får besök i diariumet varje vecka av en journalist och ytterligare 12 procent varje månad. Tätast mellan besöken är det i medelstora städer och i glesbygdskommuner, medan det är betydligt längre tid mellan besöken i storstäder och förortskommuner. Oftast är det journalister från dagstidningar som kommer (94 procent) medan det är betydligt mer sällan som journalisterna kommer från radio, TV eller gratistidningar (16-28 procent av besöken).

Ett nyhetsekologiskt system

Man kan tala om nyhetsförmedling som ett slags "ekosystem" där nyheter vandrar mellan hierarkierna. I botten finns de lokala medierna, oftast tidningar som står för den dagliga nyhetsproduktionen. Det mesta av detta stannar på den lokala nivån, men en del plockas upp av medier på regional nivå. Detta kan vara såväl radio/TV som större regionala tidningar som utgår från lokala nyheter och gör något mer på detta – det kan vara att man gräver djupare eller sätter in nyheten i ett större sammanhang. På samma sätt plockar lokala medier upp ämnen och händelser på riks- eller regional nivå och gör en lokalvinklad nyhet på det.

Undersökningar från början av 2000-talet visar att omkring 85 procent av alla nyheter om kommuner produceras i traditionella medier kommer från dagstidningarna. De har både mest utrymme och flest journalister, medan man på den regionala lokalradion och regionala TV-nyheterna måste välja hårdare och har färre reportrar (Nygren 2001, Nygren 2003, Nord/Nygren 2007).

På riksnivå finns både kvällstidningar, specialtidningar och några dagstidningar med ambition att spegla hela landet. De sitter i toppen på näringskedjan, och väljer nyheter ur den flod som produceras av redaktioner inom landet. Även nyhetsbyråer gör ständigt detta urval, t ex TT som återger nyheter av riksintresse från hela landet.

En dansk undersökning av det totala nyhetsflödet under en vecka visar tydligt hur denna näringskedja ser ut (Brink Lund m fl 2009). Under en novembervecka 2008 publicerades ca 75 000 artiklar och inslag i alla typer av danska medier, och det var mer än en fördubbling jämfört med tio år tidigare. Men nästan två tredjedelar är vad forskarna kalla "återbruk, lån och stöld", artiklar och inslag där redaktionen inte tillfört något själva utan bara refererar andra medier. En stor del av medieinnehållet är alltså ren rundgång, medan en dryg tredjedel är egna originalnyheter eller då redaktionen tillfört något själva till en pågående nyhet. Även annan internationell forskning visar hur det blir mer av kopiering och rundgång i nyhetssystemet när nyhetssajter ska fyllas dygnet runt (Boczkowski 2010).

Basen i denna nyhetsproduktion är dagstidningarna, som i Danmark 2008 stod för 71 procent av originalnyheterna. Det är något mindre än tio år tidigare, men ingen annan medieform är i närheten av dagstidningarnas betydelse. Webbaserade medier ger bara marginella tillskott, och näst viktigast är radio och TV som stod för 12 procent av originalnyheterna under veckan.

Samtidigt som produktionen av originalnyheter nästan fördubblats och "recycling" av andras nyheter ökat ännu mer, så har antalet journalister i Danmark bara ökat marginellt under dessa tio år. De danska forskarna diskuterar vad detta betyder för kvalitet t ex när det gäller källkritik.

Motsvarande undersökning har inte gjorts i Sverige. Men eftersom de svenska lokala medierna är starkare än i Danmark, så kan man anta att den sammanlagda bilden till och med ger en starkare roll för dagstidningarna i nyhetsekologin.

En brittisk studie av samspelet mellan olika medieformer och mellan traditionella medier och sociala medier som Facebook visar tydliga förändringar i det man kalla "ecology of news" (Newman et al 2012). De finner att sociala medier inte ersätter de gamla medieformerna, utan tvärtom kompletterar dem och förstärker rollen för traditionella medier. Journalister använder sociala medier i sitt arbete, men behåller också traditionella källor. Läsarna länkar till mediasajterna så att en allt större del av publiken på mediernas nyhetssajter kommer från t ex Facebook och Twitter.

Båda dessa studier visar att nyhetssystemet måste ses i sin helhet, att delarna påverkar varandra oavbrutet. Förändringar i en del av systemet får konsekvenser i helheten.

Medieutveckling och kris för "gammelmedia"

Medieutvecklingen förändrar förutsättningarna för den lokala journalistiken. På 15 år har andelen läsare av dagstidningar (7-79 år) sjunkit från 75 till 56 procent. Om man bara räknar papperstidning är andelen läsare ännu lägre, under 2013 bara 48 procent. Bland äldre läsare hålls siffrorna uppe, medan det i åldrar under 45 är mindre än 40 procent som läser en papperstidning en genomsnittlig dag (Mediebarometern 2013).

Människor är fortfarande intresserade av lokala nyheter. De ligger i topp på det som läses i tidningar, och de lokala nyheterna i radio och TV har inte tappat publik (Wadbring&Bergström 2014). Men den minskade läsningen av dagstidningar (som till största delen är lokala) sammanfaller med ett stort bortfall av annonsintäkter. Mellan 1990-2010 tappade dagspressen en tredjedel av sina annonsintäkter räknat i fasta priser. Istället går reklampengarna till andra kanaler, främst olika former av direkt marknadsföring och till nätet där söktjänster som Google och sociala medier som Facebook tar hand om reklampengarna (Wahlund m fl 2013).

De prenumererade morgontidningarna har länge haft uppåt 60 procent av sina intäkter från annonser. Att reklampengarna tar andra vägar slår därför hårt mot medieföretagens ekonomi. Man försöker kompensera detta genom ökade läsarintäkter (höjda prenumerationspriser och betalsystem på webben), men detta är svårt i en tid då läsarna ändå försvinner i ökande takt (Melesko 2013). Att ta betalt för den lokala journalistiken har varit självklart i papperstidningarna, medan de på nätet har anpassat sig till den gratiskultur som finns där. Att förändra detta, och börja ta betalt även för lokala nyheter på nätet har visat sig svårt (Hinderson 2013). Mediehusen prövar olika lösningar med en mix av gratismaterial för att locka läsare (och därmed nätannonser) samtidigt som man lägger attraktivt innehåll som ”premiuminnehåll” som bara är tillgängligt för prenumeranter.

Dagstidningarna har mött utvecklingen genom att omdefiniera sig till ”mediehus” som publicerar sig i många olika kanaler (Nygren & Zuiderveld 2011). Strategin kallas flerkanalpublicering, och går ut på att den lokala tidningen ska finnas där publiken finns. En av de koncerner som gått längst i denna utveckling är Norrköpings Tidningar (NT Media) som ger ut 10 dagliga prenumererade tidningar runt om i landet. De har också fyra lokala TV-kanaler som sänder nyheter dygnet runt, två gratistidningar som kommer flera gånger i veckan i Östergötland och Uppsala samt naturligtvis nyhetssajter som samlar alla typer av innehåll. Genom denna strategi kan man nå alla invånare i sina regioner, och har ett totalt grepp om annonsmarknaden.

En annan trend är ägarkoncentration. För att klara av alla nya satsningar med mindre resurser, så har ägandet koncentrerats till ett fåtal koncerner. De åtta största koncernerna stod 2012 för 88 procent av den samlade upplagan av tryckta dagstidningar (tabell 1). Så här såg koncernerna ut 2012 (sedan dess har flera stora affärer ritat om kartan):

- Bonnier hade fyra dagstidningar i storstadsområdena.
- Stampen är moderbolag för Göteborgs-Posten och ett stort antal dagstidningar i Västsverige samt i Mälardalen.
- Norska Schibsted äger bara två tidningar, Aftonbladet och Svenska Dagbladet.
- Mittmedia ägde 2012 alla dagstidningar mellan Gävle och Örnsköldsvik, totalt 14 titlar. Sedan dess har koncernen också köpt Dalademokraten(s).
- Gota Media hade 11 dagstidningar främst i stora delar av Småland, Blekinge och Västergötland.
- NT-Media hade 10 dagstidningar i Östergötland, Norrbotten, Uppsala och på Gotland.
- NWT-koncernen ägde 10 dagstidningar i Värmland och Västergötland.
- Hallpressen hade 9 dagstidningar i Småland med Jönköpingsposten som den största.

Tabell 1: Ägargrupper inom flerdagarspress 2012 (de tio största)

Koncern	Antal tidningar	Upplaga 2012	Andel av totalupplagan(%)
Bonnier AB	4	687 900	24
Stampen AB	15	460 900	16,1
Schibsted	2	411 100	14,3
Mittmedia	14	258 600	9
Gota Media	11	245 400	8,6
NT Media	10	200 700	7
NWT-koncernen	10	137 200	4,8
Hallpressen	9	108 000	3,8
Helsingborgs Dagblad	1	72 600	2,5
EK-koncernen	3	64 300	2,2

(Källa: Mediesverige 2014, Nordicom)

Inom koncernerna kan man utnyttja olika typer av stordriftsfördelar för att sänka kostnader och göra nya satsningar möjliga. Administration och teknik samordnas, annonsförsäljning och annonsproduktion görs gemensamt. Men också redaktionellt arbete samordnas – den dagliga sidproduktionen kan läggas på ett fåtal redaktioner, webbsystem och tv-format utvecklas gemensamt, bilagor och andra typer av innehåll kan publiceras i flera av koncernens titlar. En annan typ av ägarkoncentration är det faktum att på 11 av de 14 orter där det ges ut två dagstidningar, är det samma medieföretag som äger båda tidningarna. Bara i Stockholm, Malmö och Karlstad finns en verklig konkurrens mellan dagstidningar med olika ägare (Weibull/Wadbring 2014). De stora borgerliga tidningarna fortsätter att ge ut de mindre s-tidningarna på orten, därför att de vet att en nedläggning skulle innebära att fler blev tidningslösa hushåll när s-tidningens läsare inte vill börja läsa den borgerliga konkurrenten. Mediehusets räckvidd skulle minska radikalt med bara en tidning.

Bantade redaktioner och förändrat innehåll

Ekonomisk kris innebär också att dagstidningarna måste minska personalen. En sammanställning från Tidningsutgivarna visar att antalet journalister inom dagspressen minskat från drygt 7000 till ca 5000 mellan 1992-2011. Ännu hårdare har nedskärningarna gått ut över grafikerna, som nästan helt försvunnit från tidningarna då journalister tagit över deras arbetsuppgifter i sidproduktionen. Antalet grafiker på dagstidningsföretag har minskat från över 7000 till knappt 2000 på 20 år. De grafiker som finns kvar i medieföretagen arbetar till stor del på tryckerierna (Wadbring 2012).

Dessa siffror stämmer väl överens med journalisternas uppfattning om utvecklingen. I en enkät 2012 till 500 journalister i alla typer av medier säger 69 procent att bemanningen på deras redaktion har minskat de senaste fem åren. För journalister på dagstidningar är siffran ännu högre – 47 procent säger att bemanningen minskat kraftigt och 41 procent att den minskat något. Totalt alltså bantade redaktioner för nio av tio dagstidningsjournalister (Nygren & Appelberg 2013).

Sedan 2012 har utvecklingen accelererat. Det finns ingen samlad bild, men några exempel visar tydligt trenden:

- En sammanställning som gjordes av tidningen Journalisten visar att ca 400 journalistjobb försvann under 2013, och samma år lades 38 lokalredaktioner ner (Journalisten 15/2013).
- Bara i Skåne har var fjärde journalist slutat sitt jobb sedan 2011, enligt nyhetssajten Medievärlden, det innebär 150 av knappt 600 journalister.
- I juni 2014 lade TV 4 ner sina 13 lokala redaktioner. Ca 140 av de 165 journalisterna blev av med jobbet när TV 4 helt slutade med regional TV-journalistik.
- I maj 2014 presenterade Stampen ett sparpaket för sina sex dagstidningar i Västsverige där 100 tjänster ska bantas bort, 60 av dessa är redaktionella tjänster.
- I maj 2014 beslutade Sydsvenska Dagbladet (Bonnier) att köpa fristående Helsingborgs Dagblad som är landets största dagstidning utanför storstäderna. En tredjedel av de 230 journalisterna på de två tidningarna ska bort när produktionen samordnas.

Vilka konsekvenser dessa nedskärningar har för innehållet är svårt att avgöra. Från journalistfackets sida pekas ofta på sämre kvalitet och en risk för mediernas demokratiska roll. Medieföretagen säger att de måste göra dessa nedskärningar för att de ska överleva, för att kunna fortsätta vara viktiga för demokratin.

De innehållsanalyser som gjorts visar motsägelsefulla resultat i ett längre perspektiv. En undersökning om mediernas kommersialisering visar en påtaglig stabilitet i papperstidningarna när det gäller innehållet, det är samma typer av nyheter och ämnesområden idag i dagstidningar som för 20 år sedan (Wadbring 2012). En annan studie av dagstidningarnas journalistik på webben visar en tydlig tabloidisering – det blir mindre av politik och samhällsfrågor och mer av livsstil och konsumtion på de dagliga nyhetssajterna (Karlsson 2014).

En undersökning vid Göteborgs universitet av innehåll i sju dagstidningar mellan 1990-2010 visar tydliga förändringar. Under dessa år gick de flesta dagstidningar över från broadsheet till tabloidformat, men förändringarna av innehållet var desamma för alla tidningar oavsett om de bytt format eller inte (Andersson 2013):

Det har blivit färre artiklar och färre nyheter, varje artikel får mer utrymme och andelen rubrik och bild ökar starkt. Ämnesmässigt blir det klart mindre av politik, ekonomi och sociala frågor. Istället blir det mer olyckor och brott, så kallad "blåljusjournalistik". Det handlar mer sällan om offentliga personer i offentligheten, och mer om privatpersoner i sin privata sfär.

Trenden är densamma i alla tidningar, och slutsatsen är att det handlar mer om branschförändringar än om storleken på tidningssidorna. Några av dessa viktiga branschförändringar är krympta redaktioner och en ständig publicering på webben. Detta gynnar nyheter som är billiga och snabba att producera och som kan uppdateras löpande, t ex olyckor och brott (Nygren 2008).

Förkommunernas syns förändringarna i bevakningen, enligt en undersökning i Dagens Samhälle och radioprogrammet Medierna. I glesbygdskommuner noteras en tydlig minskning av kommunbevakningen, något som kan bero på nedlagda lokalredaktioner. I storstäder noterar kommunerna en något ökande bevakning, vilket kan bero på en hårdare konkurrens mellan gratistidningar som blivit fler de senaste åren. I Storstockholm finns två kedjor av gratistidningar som kommer ut varje vecka, och som bevakar olika stadsdelar och kommuner inom storstadsområdet.

3. Två undersökningar

Förutsättningarna för lokaljournalistik och för mediernas bild av Sverige förändras snabbt. Det saknas kunskap om de strukturella förutsättningarna, t ex om lokalredaktioner och journalister som bevakar områden utanför utgivningsorten. Mycket tyder på en snabb centralisering av resurser för den dagliga journalistiken. Frågan är också vad dessa förändringar i förutsättningar betyder för lokaljournalistiken och för bilden av landsbygden i riksmidier som Dagens Nyheter.

Syfte och frågor

Syftet med denna rapport är att undersöka hur resurserna för lokaljournalistik förändras, samt vilka konsekvenser detta får för journalistikens bild av Sverige. För att studera detta har det under 2014 gjorts två delstudier vid Södertörns högskola:

Resurser för lokaljournalistik:

Denna syftar till att ge en samlad bild av hur resurser för lokaljournalistik förändrats i de medieföretag som har sin bas i dagstidningar de senaste tio åren. Studien ger också olika förklaringar från redaktioner till förändringar och hur man ser på dessa. För att belysa konsekvenserna för journalistiken redovisas också några fallstudier gjorda av studenter vid Göteborgs universitet och Södertörns högskola.

Dagens Nyheter och landsbygden:

Dagens Nyheter är Sveriges ledande morgontidning. I likhet med kollegan Svenska Dagbladet har DN de senaste decennierna genom olika redaktionella omprioriteringar förstärkt sin karaktär av storstadstidning. Resurser för lokala redaktioner ute i landet har minskat och särskilda upplagor för landsbygden har tagits bort. Vad innebär detta för DN:s bild av Sverige utanför Storstockholm, och vilka förändringar kan spåras över tid?

Resultaten från de båda studierna redovisas i denna rapport. Vad de betyder för bilden av landsbygden diskuteras i det avslutande kapitlet.

En enkät till 95 redaktioner

I den första delstudien om resurser för lokaljournalistik gjordes en webbenkät till redaktionerna för betalda dagstidningar i Sverige som kommer ut minst tre dagar i veckan, totalt 95 olika tidningstitlar (lista finns i bilaga 1). Enkäten gick ut som mail till redaktionscheferna, och innehöll sex frågor, tre om varje år som undersöktes:

- Hur många journalister fanns anställda vid redaktionen 2004 samt 2014?
- Hur många lokalredaktioner fanns det 2004 och 2014?
- Hur många journalister var placerade utanför huvudredaktionen 2004 och 2014?

Dessutom fanns ett utrymme för kommentarer där respondenten kunde förklara förändringar och sätta siffrorna i sammanhang. Detta utrymme användes av mer än hälften av alla som svarade.

Enkäten genomfördes i huvudsak i april-maj 2014, och resultaten avser det som gällde när frågorna besvarades. Framtida och planerade neddragningar som aviserats under våren 2014 är inte medräknade. Vissa svar kompletterades dessutom i augusti 2014. Totalt inkom svar från 87 av de 95 dagstidningarna, en svarsfrekvens på 92 procent. Bortfallet är jämnt fördelat på olika koncerner,

varför trenderna är korrekta även om siffrorna för några av koncernerna inte stämmer med koncernredovisningar av antalet anställda.

För att diskutera konsekvenser av neddragna resurser används också tre studentuppsatser på c-nivå från Göteborgs universitet och Södertörns högskola.

Dagens Nyheter och landsbygden 2004 och 2014

Studien av DN:s utveckling syftar till att utifrån ett landsbygdsperspektiv undersöka DN:s nyhetsvärdering under två veckor vardera åren 2004 och 2014, både till omfång och inriktning. De valda veckorna är 1-14 mars under båda åren. Undersökningsperioden har valts så att den består av "normala" nyhetsveckor. Särskilda nyheter under perioden är bevakningen av mordet i Knutby under 2004, men i mars har bevakningen börjat klinga av, och nu presenteras mest bakgrundsmaterial. Under de två veckorna 2014 pågår SVT:s Melodifestival, vilket påverkar antalet landsbygdsartiklar eftersom deltävlingar förlagts utanför Stockholm och bevakas intensivt.

I undersökningen står begreppet landsbygd för en geografisk placering utanför Storstockholm. Det innebär att alla nyheter/artiklar som berättar om förhållanden utanför Storstockholm tas med, och de analyseras också utifrån vilken typ av plats de handlar om och grovt även vilken del av landet. Även politiska frågor som t ex diskuteras i riksdagen, men som berör landsbygden direkt finns med i urvalet.

Artiklar med koppling till landsbygden har analyserats med hjälp av ett kodschema med 12 variabler. De avdelningar i tidningen som undersökts är de som är mest relevanta för aspekter som demokrati och medborgarskap: ledarsidan, DN Debatt, nyheter, politik, insändare, Namn o Nytt, kultur, krönika och helgbilagor.

De huvudsakliga variablerna handlar om:

- Vilken typ av text är det – nyhet, reportage, ledare/debatt, recension.
- Vilken typ av nyhet – ett ”case” för att belysa en större fråga, en tydlig avgränsad händelse, en text med specifik ämneskoppling till landsbygdens villkor.
- Vilket ämnesområde handlar det om – brott och olyckor, nationella samhällsfrågor, lokal/regional politik, landsbygdsfrågor, kultur, kuriosa, feature (t ex helgbilagor)
- Vilken typ av plats beskrivs – andra storstäder, större regionala städer, mindre städer, landsbygd
- Textens geografiska hemvist – Norrland, Mälardalen, Sveland utom Mälardalen, Götaland, hela landet.
- Vidare har storlek och ev placering på förstasidan undersökts.

Resultaten redovisas i tabeller, och även med exempel på de olika kategorierna. Även de stora förändringar som gjorts mellan 2004 och 2014 i format och uppläggning av tidningen beskrivs för att ge ramarna för journalistiken.

4. Resurser för lokal journalistik

Enkäten visar tydligt att resurserna för den lokala journalistiken minskat kraftigt de senaste tio åren. Mellan 2004 och 2014 har de 87 tidningar som svarat minskat sin redaktionella personal med 1151 tjänster, en minskning med 25 procent (tabell 2). I siffror har antalet journalister minskat från 4 680 till 3 529 vid dessa 87 dagstidningar. Det kan jämföras med tioårsperioden innan 1994–2004, då dagspressen totalt minskade antalet anställda journalister med 12–13 procent (Wadbring 2012). Takten i nedskärningar av redaktionerna har alltså fördubblats. Samtidigt är det tydligt att den lokala närvaron minskar ännu snabbare, antalet journalister utanför huvudredaktionen har minskat med 34 procent på tio år.

Antalet lokalredaktioner har också minskat betydligt, mer än var tredje lokalredaktion har försvunnit. Antalet lokala bemannade redaktioner för tidningarna i enkäten minskade från 258 till 164. Det betyder att under tio år stängdes minst 94 lokalredaktioner runt om i landet. Var tredje kommun i landet blev av med minst en lokalredaktion.

Det är inte den första vågen av stängda lokalredaktioner. Under åren 1987–1997 försvann 118 lokalredaktioner, enligt en undersökning av tidningen Kommunaktuellt. Dessa stängningar var för många tidningar ett sätt att koncentrera sitt bevakningsområde till de kommuner där man hade flest läsare, perifera lokalredaktioner försvann när tidningar delade upp sina områden mellan sig (Nygren 1999). Nu går tidningskoncernerna ett steg till, och många orter som haft två konkurrerande lokalredaktioner får nöja sig med en (Dalarna och östra Småland).

Andra mindre orter blir helt utan lokalredaktion – utifrån siffrorna i undersökningen går det att uppskatta att minst 70-80 kommuner i landet saknar en lokalredaktion.

Tabell 2: Förändring av resurser för lokal journalistik på dagstidningar 2004-2014*

	2004	2014	+/- (antal)	+/- (procent)
Antal journalister totalt	4712	3529	-1183	-25
Journalister utanför huvudredaktionen	669	443	-226	-34
Andel journalister utanför huvudredaktionen	14,3 %	12,5 %		
Antal lokalredaktioner	258	164	-94	-36

* Totalt 95 dagstidningar. Svarefrekvens 92 % (87 svar).

Största nedskärningarna i Stampen och Mittmedia

Nedskärningarna är ojämnt fördelade över landet och mellan de olika tidningskoncernerna (tabell 3). De största minskningarna på redaktionerna har gjorts inom Stampen, Mittmedia och inom Hallpressen. Inom andra koncerner som Ander (NWT), Gota Media och bland fristående dagstidningar är minskningen av redaktionerna betydligt mer blygsam.

Det finns dock en felkälla i jämförelsen mellan 2004 och 2014 på koncernnivå. Under dessa tio år har flera tidningar bytt ägare, men i analysen jämförs koncernerna utifrån ägandet 2014. Det innebär att kategorin s-tidningar egentligen minskat ännu mer, eftersom två viktiga s-tidningar köpts upp av sina borgerliga konkurrenter: Dalademokraten och Östran/Nyhetera. De enda två kvarvarande fristående s-tidningarna är Värmlands Folkblad och Piteåtidningen (övriga ingår i de stora koncernerna).

Tabell 3: Anställda journalister vid dagstidningar 2004-2014 (fördelade på koncerner*)

	2004	2014	+/- (procent)
Stampen	739	497	-33
Mittmedia	555	394	-29
NT-Media	441	347	-21
Gota Media	435	367	-16
Ander (NWT)	179	162	-9
Hallpressen	204	127	-38
EK-gruppen	135	96	-29
S-tidningar	88	67	-24
C-tidningar	152	74	-51
VK-gruppen	104	80	-23
Bonnier	880	669	-24
Schibsted	475	394	-17
Fristående	326	257	-21

* Fördelningen av tidningar är gjord utifrån ägande i april 2014. De tidningar som bytt ägare mellan 2004 och 2014 räknas in under den tidning de tillhörde 2014, t ex Dalademokraten räknas in i Mittmedia och Östran i Gota media.

Lokalbevakningen samordnas i koncerner

Samma mönster syns i nedläggningen av lokalredaktioner (tabell 4). Stampen med sin bas i västra Sverige och Mälardalen har stängt flest lokalredaktioner. Delvis är detta ett sätt att koncentrera bevakningsområdena, förklarar Hallands Nyheter i sitt svar:

Bevakningen har koncentrerats till kärnområdet, och omkretsredaktionen med bevakning av Kungsbacka och Mark är nedlagd. Halmstadsmaterial hämtas från systertidningen Hallandsposten.

Även Mittmedia har stängt ett 20-tal lokalredaktioner. Tio av dem tillhörde Dalademokraten som sedan 2012 hämtar sina lokala nyheter från de lokalredaktioner som tillhör tidigare konkurrenten Dalarnas Tidningar. Så här skriver Dalarnas tidningar:

Det viktigaste är att det inte finns någon konkurrens i den lokala bevakningen utanför huvudredaktionen. Våra konkurrenter har lagt ner eller har inga resurser att skicka ut folk (det senare gäller SVT och SR lokalt). Det innebär att vi själva, det privata medieföretaget, är någon av länets public service. Det ställer större krav är tidigare. Våra medarbetare för ofta hör ”kommer inte ni och bevakar så kommer ingen”.

Även Gota Media lade ner nio av Östran/Nyheterens tio lokala redaktioner när man köpte in tidningen och produktionen samordnades med konkurrenten Barometern som nu har samma resurser som 2004:

Östran/Nyhetererna köper nu lokalmaterialet av Barometern/OT. På grund av detta har Barometern kunnat bemanna upp lokalredaktionerna. Läsarna har idag mindre mångfald, men i många fall bättre kvalitet på grund av förstärkningen.

Andra koncerner har behållit en större andel av sina lokala redaktioner och lokalt anställda. En av dem är Anderkoncernen som har sin bas i Värmland, Dalsland och Västergötland och NT-Media med sin bas i Östergötland, Uppsala, Gotland och Norrbotten. Dessa koncerner har istället gått långt i samordning mellan sina tidningar där t ex redigering flyttats till en central funktion. NT-Media planerar detta under 2015, medan Anderkoncernen kommit långt redan nu. Så här skriver Skaraborgs Läns Allehanda:

Stora delar av nedskärningarna är inte just nedskärningar utan samordningar inom en koncern med 15 tidningar. Exempelvis har redigeringsfunktioner centraliserats till moderbolaget NWT i Karlstad. Bortsett från att en lokalredaktion (Tidaholm) lagts ned under tiden är siffrorna enbart som siffror missvisande. Vi har idag fler skrivande reportrar än för 3 år sedan för att produktion och administration flyttats bort.

Tabell 4: Antal lokalredaktioner 2004-2014 (fördelade på koncerner*)

	2004	2014	+/- (antal)
Stampen	29	14	-15
Mittmedia	44	23	-21
NT-Media	22	19	-3
Gota Media	42	31	-11
Ander (NWT)	17	12	-5
Hallpressen	23	19	-4
EK-gruppen	6	4	-2
S-tidningar	9	6	-3
C-tidningar	18	4	-14
VK	7	4	-3
Bonnier	10	5	-5
Schibsted	3	0	-3
Fristående	28	23	-5

* Fördelningen av tidningar är gjord utifrån ägande i april 2014. De tidningar som bytt ägare mellan 2004 och 2014 räknas in under den tidning de tillhörde 2014, t ex s-tidningarna Dalademokraten räknas in i Mittmedia och Östran i Gota media. Båda tidningarna hade 10 lokalredaktioner vardera, som efter sammanslagningen lagts ner och bevakningen sköts tillsammans med konkurrenten. Det innebär att minskningen är betydligt större för gruppen s-tidningar.

Mindre andel lokala journalister

Samma mönster blir tydliga i neddragningarna av antalet journalister utanför huvudredaktionen (tabell 5). Mittmedia och Stampen har minskat mest, medan koncerner som Hallpressen i Småland har nästan lika många utanför huvudredaktionerna som för tio år sedan. Även där har trenden varit rationalisering, skriver Jönköpingsposten:

Vi har genomgått en omfattande förändring och rationalisering av arbetssätt och produktion, samt fördelat en hel del resurser att bli gemensamma för Hallpressen. Därav den kraftiga förändringen av antalet journalisttjänster mellan 2004 och 2014.

Även de fristående dagstidningarna har varit relativt stabila. Den största är Helsingborgs Dagblad som våren 2014 köptes upp av Sydsvenska Dagbladet (Bonnierägdd). Denna affär kommer att leda till att en tredjedel av journalisterna på de två tidningarna försvinner (ca 80 tjänster), men detta är inte medräknat i denna jämförelse av resurser 2004 och 2014. HD skriver i sin kommentar:

Av de 11 kommuner vi har i vårt spridningsområde hade samtliga egna redaktioner 2004. Vi bevakar fortfarande de elva kommunerna men har lågprioriterat två. Procentuellt är det lika många journalister som jobbar utanför huvudredaktionen idag som 2004 och det är inte säkert att en redaktionslokal säger något om den journalistik som görs.

Det är också fler anställda på varje lokalredaktion 2014, i genomsnitt har de ökat från 2,2 till 2,5 reportrar. Detta är bland annat en följd av att många små enmansredaktioner lagts ner, och att många tidningar samlar resurser till färre och större redaktioner.

Tabell 5: Antal anställda utanför huvudredaktionen 2004-2014 (fördelade på koncerner*)

	2004	2014	+/- (procent)
Stampen	85	62	-27
Mittmedia	86	51	-41
NT-Media	44	29	-34
Gota Media	101	78	-23
Ander (NWT)	21	14	-33
Hallpressen	53	48	-9
EK-gruppen	18	12	-33
S-tidningar	13	7	-46
C-tidningar	23	19	-18
VK	10	7	-30
Bonnier	127	61	-52
Schibsted	5	0	-100
Fristående	60	57	-5

* Fördelningen av tidningar är gjord utifrån ägande i april 2014. De tidningar som bytt ägare mellan 2004 och 2014 räknas in under den tidning de tillhörde 2014, t ex Dalademokraten räknas in i Mittmedia och Östran i Gota media. Total 14 tidningar har inte svarat, varför de reella totalsiffrorna båda åren är större. Bortfallet är dock jämnt fördelat mellan koncernerna.

Riksbevakningen bantad

De fyra stora dagstidningarna i Stockholm hade länge en ambition att vara ”rikstidningar”, och tre av dem går fortfarande att köpa i hela landet medan Svenska Dagbladet dragit in en del av sin distribution utanför Stockholm. Nyhetsbevakningen av Sverige utanför Stockholm har dock dragits ner på de tre kvarvarande ”rikstidningarna”:

Dagens Nyheter har tagit bort två fotografer från Göteborg och Malmö, men har kvar en reporter på varje plats. Dessutom har DN dragit in sin ”stringer” (en fast anknuten frilansare) i Umeå. Svenska Dagbladet hade inga anställda journalister på andra platser än sin huvudredaktion vare sig 2004 eller 2014, däremot har man ett antal ”stringers” som korrespondenter utomlands.

Expressen äger numera även Kvällsposten i Malmö och GT i Göteborg, och dessa ges ut som lokala editioner av Expressen. Därmed är Expressen den Stockholmstidning som har den största gruppen av journalister utanför Stockholm, 45 tjänster. Det är dock en kraftig bantning på tio år, sedan 2004 har redigeringen av de tre tidningarna centraliserats till Stockholm och 55 tjänster försvunnit i Göteborg och Malmö.

Aftonbladet är den största dagstidningen med en daglig räckvidd på 3,2 milj läsare i alla kanaler. Papperstidningen har ca 700 000 läsare varje dag (siffror från Aftonbladet.se). Men sedan 2004 har tidningen lagt ner alla sina tre lokalredaktioner utanför Stockholm; Göteborg, Malmö och Jönköping. All bevakning utgår idag från huvudredaktionen i Stockholm, skriver tidningen i en kommentar:

Alla lokalredaktioner är nedlagda, men våra journalister i Stockholm reser mycket mer. För en rikstidning är värdet av lokal närvaro begränsad. Det viktiga är att vi är på plats där det händer, när det händer.

En minskad närvaro runt om i landet innebär att de stora tidningarna i Stockholm blir mer beroende av nyhetsbyrån TT och av andra medier för sin bevakning. TT har också dragit ner sina redaktioner, senast stängdes alla tre redaktioner i Norrland under 2013, och därmed blir både TT och Stockholmstidningarna ännu mer beroende av lokala och regionala medier (som i sin tur drar ner på den lokala bevakningen)

Samordning och rationalisering

I kommentarerna betonar många tidningar att det lokala materialet är det viktigaste, själva kärnan i verksamheten och villkoret för överlevnaden (Eskilstuna Kuriren). När Nerikes Allehanda minskade sin lokala bevakning kraftigt kom reaktioner från läsarna, och under 2013 återfördes några tjänster till lokalredaktionerna.

För att kunna bevara resurser till den lokala bevakningen finns det några trender som är gemensamma inom de flesta dagstidningar och som nämnts tidigare:

Redigering och grafisk produktion centraliseras inom koncernerna. I Hälsingland samordnas produktionen av de fyra dagstidningarna, som också har gemensam webbplats – ”antalet redigerare har minskat drastiskt. Vi har jobbat konsekvent med att frigöra skivresurser och minska andra led i tidningshanteringen”, skriver tidningen i en kommentar. Samma typ av kommentarer kommer från i stort sett alla koncerner, t ex VLT som ingår i Stampen:

Vi har minskat bemanningen kraftfullt sedan 2004, men antalet lokala nyhetsreportrar är nästan oförändrat. Rationaliseringarna har främst gällt redigering, sport, viss feature, arbetsledare, arkiv och andra stödfunktioner.

Rationaliseringar av administration medför också att en del lokala reportrar får ta emot frågor från läsare om fakturor och annat, skriver Ystads Allehanda. Mindre lokal service och färre lokala fotografer ger mer jobb åt reportrar.

En annan gemensam trend är flerkanalpublicering, att reportrar publicerar sig i flera kanaler som webb och lokal-tv. Längst har NT-koncernen kommit med lokala tv-kanaler i fyra områden. Så här skriver Norrköpings tidningar

Tidningen blev tabloid 2005. Utrymmet är oförändrat. Sedan 2006 har NT egen tv-kanal 24nt där även lokalreportrarna producerar material. Reportrarna bloggar på nt.se och förser webben med webbversioner. Den stora skillnaden är att lokalreportrarna publicerar i fler kanaler och når fler läsare.

Inom koncernerna samordnas den lokala bevakningen mellan tidningar som tidigare konkurrerade. Ett exempel är Mittmedia som äger båda tidningarna i Gävle, och låter den ena (Arbetarbladet) ta hand om bevakningen i de kommuner utanför Gävle där tidningen är stark (se även nedan). Samordningen av bevakning i Dalarna och Östra Småland ha nämnts tidigare.

Teknikutveckling och ökade möjligheter till mobilt arbete nämns av några tidningar som nya sätt att sköta den lokala bevakningen. Norrtälje tidning har lagt ner lokala redaktioner, och all lokal bevakning utgår från huvudredaktionen – ”men ny teknik gör att man kan finnas närvarande på ett annat sätt”, skriver tidningen. Tidningen Norra Skåne beskriver något liknande men ser även nackdelar:

Den tekniska utvecklingen gör det möjligt att jobba mer mobilt – och därför är det inte längre nödvändigt att bevaka samtliga orter från en lokalt placerad redaktion. Däremot är det förstas viktigt med den lokala närvaron, utan den är det svårt att bibehålla trovärdigheten i rapporteringen.

Det finns också undantag från neddragningar. Den lilla fristående och prenumererade Vimmerby tidning har expanderat utanför sitt spridningsområde, och nya redaktioner har öppnat i Västervik, Linköping och Norrköping. En del av denna utbyggnad är knuten till nya gratistidningar som startats. Även andra dagstidningar har satsat på nya gratistidningar, till exempel Upsala Nya Tidning som startat tre gratistidningar i kommuner utanför Uppsala. Samtidigt har andra tidningar lagt ner sina gratistidningar, t ex Helsingborgs Dagblad som lade ner sin City.

Lokala gratistidningar som ges ut en gång i veckan ligger utanför denna undersökning av redaktionella resurser, men mycket tyder på att de har vuxit de senaste tio åren, särskilt i storstadsområdena. I Stockholm finns både Mitt-i-tidningarna som ger ut ett 30-tal editioner i olika förortskommuner och stadsdelar i Stockholm. Mitt-i ägdes av Stampen fram till våren 2014, när koncernen tvingades sälja det vinstgivande företaget till ett riskkapitalbolag. Mitt-i har fått en ökande konkurrens av Direktpress som ger ut 24 gratistidningar varje vecka, 11 av dem i Stockholm, 7 i Göteborg och 6 i Mälardalen. I Skåne, Blekinge, Småland och Östergötland ger den danska tidningskoncernen Politikken ut ett 50-tal gratisutdelade tidningar varje vecka i lika många kommuner. Tidningarna har samlingsnamnen

Lokaltidningen, och finns även på nätet. Sammantaget växer marknaden för lokala gratistidningar, samtidigt som de prenumererade tidningarna har problem (Wadbring 2009).

Konsekvenser för den lokala bevakningen?

Vilka konsekvenser nedskärningar på redaktionerna får för innehållet i den lokala journalistiken, ligger utanför vad enkäten undersöker. Några av tidningarna har ändå kommenterat detta, och flera av de mindre tidningarna ser direkta följder:

Bevakningen har minskat avsevärt i landsortskommunerna (TTELA)

(Nedskärningen) ...har naturligtvis fått till följd att vi måste prioritera hårdare. Det som läsarna märkt mest är nu den i mängd räknat mindre kommunalbevakningen. Fortfarande bevakar diarier och kommunfullmäktige, men vi prioriterar hårdare. (Provinstitidningen Dalsland)

En av de tidningar som minskat redaktionen mest är Göteborgs-Posten som nästan halverat antalet journalister sedan 2004, från 290 till 160 medarbetare. De har stängt sina tre lokalredaktioner, och istället köper de in sitt lokala material från Ortstidningar i Väst som ger ut lokala tidningar i Göteborgs kranskommuner (Kungsbacka-Posten m fl). Bolaget är delägt av Stampen som också ger ut GP. Chefredaktören Cecilia Krönlein förklarar hur GPs lokala journalistik förändrats:

All journalistisk bevakning har förändrats enormt sedan 2004. Det gäller förstås även den lokala bevakningen.

Det handlar bland annat om nya läsarbeteenden, nya läsarbehov och alla de möjligheter som den digitala utvecklingen öppnat vad gäller research, läsarmedverkan, realtidsrapportering, rörlig bild etc. I dag tar vi samlade grepp på kommunala frågor i stället för att följa ett ärendes gång i instans efter instans i den

kommunala beslutsprocessen. Vi fokuserar på sakfrågor som är viktiga och betydelsefulla för vår publik (vård, skola, omsorg, trafik, stadsplanering etc), samtidigt som vi väljer bort returinformation och rutinbevakning av mer administrativ karaktär.

Några exempel på konsekvenser av minskad lokal bevakning går att se i studentuppsatser som gjorts under 2013 vid Göteborgs universitet (JMG) och Södertörns högskola.

De lokala nyheterna i Gävle:

En uppsats vid Göteborgs universitet undersökte hur det lokala innehållet i Gävles båda dagstidningar förändrats sedan 2001. Bakgrunden är att båda tidningarna sedan 2003 ingår i samma koncern, Mittmedia. Sedan dess har produktionen av tidningarna samordnats allt mer, tidningarna delar helt administration, annons och tryckeri. Redaktionellt delar de sportredaktion, och tidigare hade man även samma fotoavdelning (fram till 2013). Marknaden mellan de båda tidningarna har alltid varit uppdelad, liberala Gefle Dagblad (GD) är starkast i Gävle, medan s-märkta Arbetarbladet är starkast i bruksorterna kring Gävle. Båda tidningarna minskar i upplaga sedan 2003, GD med 15 procent och Arbetarbladet med 24 procent.

Det gemensamma ägandet har inneburit att bevakningen fördelats mellan de två tidningarna. Gefle Dagblad har koncentrerat sig på Gävle, och ökat andelen lokalt material därifrån från 50 till 69 procent mellan 2001 och 2012. Arbetarbladet har tvingats stänga tre av sina fem lokala redaktioner, och har fortfarande en ganska jämn fördelning av sin bevakning. Innehållsmässigt är det ingen större skillnad mellan 2001 och 2012, förutom att Gefle Dagblad i stort sett lämnar över bevakningen av övriga kommuner åt kollegan Arbetarbladet. Resultatet blir en minskad mångfald i bevakningen, konstaterar författarna (Berg, Johansson, Franzén 2003).

Kommunbevakningen i Lindesberg:

Den lilla tidningen Bergslagsposten i Lindesberg blev uppköpt av den större Nerikes Allehanda (NA) redan på 1990-talet. Den fortsatte som en egen tidning fram till 2006 då den lades ner och NA tog över prenumeranterna och bevakningen i Lindesberg. Samtidigt har resurserna för den lokala journalistiken i NA minskat, och 2012 minskade de bemannade lokalredaktionerna från åtta till två varav en fortfarande finns i Lindesberg.

Vilka konsekvenserna blir för kommunbevakningen har undersökts av Jenny Tegnér vid Södertörns högskola. Hon gjorde fem nedslag under två veckor vardera mellan 1995–2013, och fann att antalet artiklar som berörde kommunen hade halverats, från 77 till 38 artiklar under två veckor. Även ytan hade halverats, och många av de stora artiklar som berörde kommunen 2013 var en slags länsöversikter som jämförde aktuella kommunala frågor i hela Örebro län.

Totalt sett hade utrymmet för lokala nyheter från Lindesberg minskat betydligt. De typer av kommunrelaterat innehåll som minskat mest var den lokala debatten samt notiserna. Det var också betydligt färre konflikter i journalistiken 2013, och färre lokala politiker syntes i tidningen. Kommunbevakningen var betydligt mer kritisk när Bergslagsposten var en egen tidning och resurserna större. Slutsatsen är att detta får konsekvenser för den lokala demokratin, att väljarna får svårare att se skillnader mellan partier och politiker (Tegnér 2013).

Bilden av Norrland i TTs bevakning:

I augusti 2013 lade nyhetsbyrån TT ned sina tre lokala redaktioner i Norrland: Luleå, Umeå och Sundsvall med totalt fyra journalisttjänster. Istället sköts bevakningen från huvudredaktionen i Stockholm. Resurserna ville TT istället satsa på en mer flexibel liverapportering från aktuella nyheter runt om i världen. Två studenter vid Göteborgs universitet/JMG, Josefin Silverberg och Mathilda Svensson, undersökte vad detta betydde för innehållet. De analyserade TTs utbud under september 2012 och september 2013 och intervjuade mediechefer på nationella medier.

Slutsatsen är att användningen av andrahandskällor ökar, särskilt användning av andra medier som källa. Det blev också betydligt mer kriminalnyheter i bevakningen och ämnen som politik och ekonomi nästan helt försvann under den månad som undersöktes. En hög andel ”blåljusjournalistik” är vanligt i bevakning på distans, polis och rättsväsende är lättillgängliga källor per telefon, sådana nyheter går snabbt att producera (Nygren 2005).

I undersökningen redovisas farhågor från journalister i Norrland att nyheter norr om Dalälven får svårare att slå igenom på riksplanet, att kvalitén på bevakningen sjunker utan journalister på plats som kan de aktuella frågorna.

5. Bilden av landsbygden i Dagens Nyheter

DN är en utpräglad Stockholms- och storstadstidning. Men den är också den svenska morgontidning som många uppfattar som en rikstidning, en tidning med nyheter och bevakning av angelägna samhällsfrågor riktad mot läsare över hela landet.

I den debatt om mediernas roll och ansvar som förts de senaste åren, har också röster funnits som kritiserat DN för storstads/Stockholmsfixering och för en bristande bevakning av samhällsfrågor som berör landsbygden explicit. Är kritiken befogad? Två frågor står i centrum i detta kapitel:

- Har de senaste årens utveckling, rationaliseringar och omprioriteringar lett till att DN bevakar landsbygdens frågor i mindre utsträckning än tidigare?
- När landsbygden beskrivs – hur ser bilden ut?

En halverad bevakning

Under de båda perioderna i undersökningen har sammantaget 291 artiklar någon form av anknytning till Sverige utanför Stor-Stockholm, men antalet skiljer sig markant mellan de båda åren. Huvuddelen av de 291 artiklarna, 188 artiklar är publicerade under 2004 och 103 artiklar under 2014. Inom loppet av 10 år har alltså andelen material som speglar landsbygdens verkligheter nära nog halverats.

Flera samverkande förändringar ligger bakom den dramatiska minskningen: hela Dagens Nyheter har bytt format, från det stora broadsheet till tabloid, spaltutrymmet har minskat liksom sidantalet, illustrationer får ta

större plats och den grafiska formen har förändrats – från de klassiska nyhetssidorna med mycket text och små bilder till en mer veckotidningsliknande, luftig layout. Helgbilagor med betoning på livsstil, nöjen, kändisar och särskilda annonsmarknader både fredag, lördag och söndag erbjuds som en särskild prenumerationsform samtidigt som sidantalet i början av veckorna minskar.

Men inte bara det landsortsrelaterade materialet har minskat, den politiska bevakning som vissa dagar i veckan hade en helsida, ofta utan annonser under 2004, är helt borta vilket innebär en hårdare kamp om utrymmet på nyhetssidorna.

Sammantaget har nyhetsdelen i nya tabloid-DN mindre plats för text, en effekt av de redaktionella rationaliseringar som skett parallellt också inom andra morgontidningar (Andersson 2013).

DN:s bild av landsbygden

Vilken karaktär har de texter från landsbygden som publicerats – hur ser nyhetsvärderingen ut? Av de sju kategorier (ämnesområden) som grupperar materialet är det en kategori, **olyckor och brottsrelaterade händelser**, som intar en särställning och dominerar DN:s rapportering från landsbygden (tabell 6). Under 2004 behandlar 54 procent av de texter som skildrar landsbygden olyckor/brott, under 2014 har andelen sjunkit något, till 46 procent.

Majoriteten av texterna om olyckor och brott är nyhetskortisar, under 2004 har de en fast vänsterspalt på första nyhetssidan i tidningen, under 2014 ingår de i en mer luftig grafisk form. Oftast är materialet hämtat från TT, men vid händelser av större intresse har DN:s redaktion producerat, eller bearbetat TT-material.

Det är i blåljusnotiserna som DN använder sig av TT:s inrikesmaterial. Inrikesnyheter i övrigt, politik och nyheter, är producerade av DN:s egen redaktion. Den vanligast förekommande landsbygdsrapporteringen i DN kan därmed sägas fungera som ett nyhetsvärderingens dragspel – hur mycket som publiceras blir beroende av egna, större nyheter.

Tabell 6: Ämnesområden i Dagens Nyheters bevakning av Sverige utanför Storstockholm 2004 och 2014 (antal artiklar och andel av innehållet)*

Ämne	2004	Andel(%)	2014	Andel(%)
"Blåljus"	101	54	46	46
Nationella samhällsfrågor	10	5	20	19
Lokal/regional politik	19	10	7	7
Landsbygdsfrågor	16	9	7	7
Kultur	28	15	18	18
Kuriosa	10	5	2	2
Helgbilagor	3	2	3	3
Totalt	188		103	

*Undersökningen omfattar två veckor i mars under åren 2004 och 2014.

Kulturen och samhällsfrågor starka

Samtidigt som blåljusjournalistiken har en stark särställning hävdar sig två andra kategorier väl. Kulturredaktionen har en kontinuerlig bevakning av främst det institutionella kulturlivet ute i landet. Egna skribenter bevakar opera, balett, musik och teater, de ges gott om utrymme och bevakningen kompletteras med nyheter inom kulturområdet.

Procentuellt sett ökar kulturmaterialiet sin andel av landsbygds materialet mellan 2004 och 2014, men siffran är liten och därför osäker.

Exempel på rubriker 2004: *Paul McCartney klar för Göteborg, ...måndag hela veckan i Umeå, Tidens tragiska gång (Uppsala), Operan i Göteborg satsar hårt.*

Exempel på rubriker 2014: *800 milj i förlust för Stampen, Dånande beats möter barocken (Wermlandsoperan), Spektakel där allt sjunker (Borås), Tänkvärt när alla spelar Allan (Göteborg), Ett sorgerop som etsar sig fast (Gävle).*

Den andra kategori som hävdar sig väl är nationella samhällsfrågor. Den är mindre tydligt landsbygdsrelaterad, materialet berör landsbygden, men genereras oftast från Stockholm. Det har relevans för läsare i hela landet och kan bestå av t ex politiska utspel som förläggs utanför Stockholm.

Ett exempel från 2004: *Minister vill ha skärpt lag mot svartjobb (Göteborg 040307).*

I konkurrensen med andra nyheter hävdar sig kategorin väl, trots det mer begränsade utrymmet, vilket kan förklaras av att den särskilda sidan för politik lagts ner. En förklaring till ökningen 2014 kan vara att det är valår, och att politiker gör utspel vid besök i olika delar av landet.

Exempel på rubriker 2004: *Nytt gemensamt tel nr till polisen, Svenskarna säger ja till homovigsel.*

Exempel på rubriken 2014: *Problem på internatskolan Lundberg, Fast militär behövs inte (Gotland).*

Lokal politik och landsbyggsfrågor svaga områden

Politiska nyheter av lokal/regional karaktär har mer än halverats under perioden. Men kategorin är svag också 2004. Det är sällan artiklarna har en mer genomarbetad karaktär och behandlar tyngre ämnen. Texterna, främst under 2004, kan i bland ha drag av kuriosa.

Exempel på rubriker 2004: *Varför vill vänstern i Gnesta lämna v?, Varför ett jättetempel i Fredrika?, Hillman lämnar Västeråspolitiken.*

Exempel på rubriker 2014: *Höga taxipriser (Göteborg), Barnmorskebrist i Uppsala och PSA-test räddar liv.*

De procentuella förändringarna inom kategorierna Landsbygdsfrågor och Kuriosa är så små att de är osäkra. Det är dock värt att notera att notiser av kuriosakaraktär nästan försvinner när spaltutrymmet minskar. Läsarna får 2014 minskad kännedom om nyheter av typen ”Matgäst angripen av igel i maten” och ”Fick tillbaka plånboken efter 18 år”.

Artiklar inom ämnesområdet landsbygdsfrågor har mer än halverats och de aspekter som tas upp berör ofta jakt och natur. De ekonomiska/sociala villkoren för boende/samhällen på landsbygden lyser med sin frånvaro. DN skildrar i huvudsak de aspekter som har relevans också för stadsbornas bruk av landsbygden som en fritidsresurs.

Exempel på rubriker 2004: *Jägare ska få försvara sina hundar, Vargar kan rädda människoliv, Fusk med EU-bidrag har blivit värre.*

Exempel på rubriker 2014: *Kraftig ökning av trafikdöda lodjur, Död tvätthjörn i Skåne väcker oro, Första knölnarna är nere i myllan.*

Landsbygden som resmål i helgbilagor

Genom utvecklingen mot ett ökat antal helgbilagor har bilden av landsbygden som en rekreationsyta för storstadsbor förstärkts. Landsbygden som resmål (natur och övernattning), udda livsformer nära djur och natur, bedömningar av hotell/konferensanläggningar (mat, service, rekreation och sängar) är återkommande teman när landsbygden skildras i DN:s helgbilagor.

Kritiken mot mediers bilder av landsbygden som det exotiska, som storstadsbors rekreationsyta, stämmer väl in på de skildringar som DN erbjuder. Ett belysande exempel är det stora fotoreportaget 2004 (7 sidor) som skildrar en småbarnsfamilj med jordbruk i Västerbotten som valt att leva i självhushåll med jordbruksmetoder hämtade från 1800-talet.

Ett exempel på redaktionella omprioriteringar till förmån för livsstils- och nöjesmaterial är Krogkommissionen som ursprungligen var ett kort, sporadiskt inslag under den blygsamma signaturen KK på Namn och Nytt-sidan. Men dess bedömning av Stockholms krogar har det senaste decenniet fått allt mer utrymme i fredagstidningen och i det ökade antalet helgbilagor.

En ytterligare utvidgning är tävlingen Gulddraken med flera olika kategorier (drinkar, café, mat i olika prisklasser).

Matjournalistik i DN:s helgbilagor är flärd och innerstad, långt från den kritiskt granskande journalistik som DN:s matskribent Pernilla Thunberg stod för på 1970-talet då hon granskade bl a lunchmatsalar och skakade om ordentligt bland potatisgrytorna.

DN Söndag 7 mars

Andra storstäder i DN

Bevakningen av Sverige utanför Storstockholm är ganska ojämnt fördelad, och skillnaderna är större 2014 än tio år tidigare (tabell 7). Mest bevakning finns nu på det som kallas "Götaland" och där dominerar Göteborg och Malmö. Granskningen visar då att bilden av Malmö och Göteborg är mer dominerad av blåljusjournalistik än bevakningen av landsbygden som helhet. 2004 består 77 procent av Göteborg/Malmö materialet av blåljus, 2014 har andelen sjunkit något, till 73 procent. Bilden i övrigt består i bara några få fall av politik/nyhetsbevakning som utgår från händelser specifika för Göteborg/Malmö.

Exempel på rubriker: "1 000 demonstrerade för vårdcentraler" Gbrg 14/3 2004 och "Säpo krävs på svar om högerextrema grupper" Mö 11/3 2014.

Trots egna redaktioner i både Malmö och Göteborg består det publicerade materialet i större utsträckning än i landet som helhet av blåljusjournalistik, den mest lättproducerade formen av journalistik, närmast ett självspelande piano. Situationen är motsägelsefull, egna redaktioner borde kunna resultera i motsatsen. Men nyhets- och politikbevakning av storstäderna utanför Stockholm med omgivande regioner saknas i stort sett i DN under den undersökta perioden.

Tabell 7: Bevakningen av Sverige utanför Storstockholm i Dagens Nyheter (antal artiklar*)

	2004	2014
Norrland (norr om Dalälven)	35	10
Mälardalen	19	1
Svealand utom Mälardalen	29	15
Götaland	84	60
Flera delar av landet	20	8
Totalt	188	103

* De två första veckorna i mars under 2004 samt 2014

Bevakningen av Norrland

Till de mer artikulerade kritikerna av mediernas bevakning av landsbygden hör journalisten och författaren Po Tidholm. Hans bok Norrland recenserades av Göran Greider i DN 2012:

"Jag står med en fot i vardera land och vägrar välja sida. Det kommer att sluta med att jag går i bitar."

Så lyder en av de sista meningarna i Po Tidholms bok om Norrland. Han ligger på soffan och bläddrar i den hälsingska lokaltidningen efter att nyss ha försjunkit i Dagens Nyheter och han slits i bitar. Centrum och periferi klyver honom på mitten.

Hur ser den verklighetsbeskrivning av Norrland ut som DN erbjuder 2004 och 2014? Undersökningen av två veckor ger bara ett litet underlag, men förändringen visar vissa tendenser. 35 texter under 2004 sjunker till 10 under 2014. Alla kategorier (även kulturen) minskar, med undantag för ledare. Men blåljus är inte som i fallet Malmö och Göteborg mer frekvent än i landet i övrigt. Under perioden har DN dragit in sin stringer i Umeå, vilket kan vara en förklaring till förändringarna.

Landsbygden första måndagen i mars

En jämförelse av första måndagen i mars under 2004 och 2014 ger en tydlig bild av bevakningen av landsbygden i Dagens Nyheter som helhet:

Måndag 1 mars 2004:

Sammanlagt består tidningen av motsvarande 102 sidor i tabloid. Fördelningen mellan ämnesområdena visar dels den typiska prioriteringen, dels ett ovanligt exempel på landsbygdsbevakning. Det landsbygdsrelaterade materialet består av totalt 17 texter, 14 av dem finns på nyhetssidorna och 3 på kulturen.

Av nyhetskortisarna behandlar 10 olyckor och brott, ex: "Död kropp hittad, en anhållen" TT, "Sladd med bilen slutade i hallen" TT, "Misstänkt skadades vid flyktt försök" DN. Två av dem tar upp nationella samhällsfrågor, ämnen som berör hela landet: "114 00 nya gemensamma numret till polisen" DN och "Svenskarna säger ja till homovigsel" TT. Kategorin innehåller inte material som hämtats från eller belyser landsbygden specifikt, men det har relevans för prenumeranter i hela landet. En kortis behandlar lokal/regional politik: "Kritik mot läkares slarv hölls hemlig" DN, Göteborg.

Ett stort reportage med puff på ettan är ett i granskningen unikt exempel på eget reportage av nyhetskaraktär på ett ämne specifikt för landsbygden (gränsen mot Finland): "Sprit blir billigare på finska sidan". Den sexspaltiga artikeln med bilder är placerad i topp.

DN förmedlar genom blåljusmaterialets stora dominans en bild av landsbygden som platser präglade av brott och olyckshändelser – ett riskområde.

Bilden förstärks ytterligare av den stora artikeln om spritköp över finska gränsen.

På kultursidorna finns 2 utförliga recensioner (opera och balett) och 1 kortis (nöje). Wermlandsoperans uppsättning av En herrgårdssägen får en utförlig, bildsatt recension av DN:s recensent liksom Göteborgsoperans nya balett. 1 kortis tar upp att Paul McCartney skall ge konsert i Göteborg.

Den mest markanta skillnaden jämfört med helheten är dock det egna material som tar upp en explicit landsbygdsfråga, nyhetsreportaget från Haparanda om billigare sprit i Finland.

Spritartikeln är en av totalt tre texter under perioden som tar upp en specifik landsbygdsfråga. De två andra tar upp en ung familj som driver jordbruk med gamla metoder i Västerbotten (bildreportage i söndagsbilagan) och om skogen som pedagogisk resurs, från Eskilstuna (nyhetsreportage 6/3 "Skoskav i skogen i stället för skola").

Måndag 3 mars 2014:

Tidningen består denna dag av 52 tabloidsidor, hälften så mycket som tio år tidigare. Det landsbygdsrelaterade materialet omfattar sju texter, fyra av dem finns på nyhetssidan och tre på kulturen.

Av nyhetskortisarna behandlar samtliga olyckor och brott, ex: "Taxichaufför hotades med yxa" TT, "Tusentals grisar dog i brand" TT, "Son bet pappa i armen TT".

På kultursidorna finns två utförliga recensioner av egna medarbetare, "Dånande beats möter barocken" på Wermlandsoperan och Shakespeare kommer ut som estradör, på Victoriateatern Malmö och en kortis, "Bob Hund avlivas i nyskriven opera" från HD på nätet.

Jämförelsen mellan måndagstidningarna 2004 och 2014 uppvisar en minskning av landsbygdsrelaterat material från 17 till 7 texter, en dryg halvering. Texterna den 1 mars 2004 har geografisk spridning över hela landet, från spriten i Haparanda i norr till storstäderna Malmö "Bensinstölder med falska bensinkort" och Göteborg "Avenyn farligaste platsen i Göteborg" i söder. 2014 är spridningen betydligt mindre.

DN 2014 - mot en ny läsekrets

Jämförelsen mellan DN under två veckor i mars 2004 och motsvarande period 2014 visar förändringar som pekar mot en ambition att delvis skifta läsekrets. Höjda prenumerationspriser har gjort breda grupper mer priskänsliga, vilket leder till redaktionella anpassningar till en ekonomiskt starkare målgrupp. I främst helgbilagorna syns anpassningen med satsningar på mode, heminredning, exklusiv mat, utvalda viner och spännande resmål.

Bland annonserna syns förändringen genom att både kontaktannonser (2 helsidor 2004) och radannonser som Allmänhetens varumarknad har försvunnit. Annonsavdelningen på DN gav snabbt upp konkurrensen med nätet när Blocket och datingsajter som Mötesplatsen etablerades.

Andra morgontidningar valde en annan strategi. Västerbottens-Kuriren hör t ex till dem som utvecklat radannonserna på Lokus.se i samarbete med ett 60-tal andra tidningar. Med bild och korta texter erbjuds läsarna möjligheten att sälja och köpa bilar, gräsklippare, möbler, hundvalpar och bostäder av varandra, dessutom annonser om lediga jobb via pappers- eller webbtidningen. För VK är den personliga kontakten med läsarna viktig, ambitionen förstärks också genom tidningens slogan ”Du är med”.

Parallellt med att den breda, folkliga annonseringen gjort sitt uttåg har mer inkomstbringande annonser av annan karaktär fått mer utrymme i DN. Nöjesannonser och platsannonser med inriktning mot höglönlade specialist- och chefstjänster (båda förstärkta med redaktionellt material) växer. I sällskap med allt mer utrymmeskrävande och förföriska fastighets- och bostadsrättsannonser erbjuder DN sina läsare en tidning som i stor utsträckning anpassas för karriärinriktade personer i 20 - 30årsåldern med ett aktivt nöjesliv. Men tidningen kan samtidigt sägas vara riktad till en annan läsargrupp, ”wannabees” som drömmer om en liknande tillvaro. DN i ny skepnad vittnar om en övergång till en läsekrets som svarar bättre mot exklusiva annonser om chefsjobb, nöjen, vin, resor och bostadsrätter.

6. Det nyhetsekologiska systemet i kris

När den stora skogsbranden i Västmanland startade 31 juni 2014, var ett reporterteam från lokala Vestmanlands Läns tidning (VLT) snabbt på plats. Reportern kunde intervjua föraren på den skogsmaskin som antänt skogen med gnistor från markberedning, och kunde också konstatera att det saknades brandvakt. Oavsett hur ansvarsfrågan reds ut av rättsväsendet, så kunde VLT sätta igång sin granskning av vad som hänt. Uppgifterna från VLT gick också vidare till andra medier som Svenska Dagbladet som fortsatte granskningen av skogsbolagens ansvar (SvD 9 augusti 2014).

Inga svenska nyhetsmedier kunde undgå att berätta om skogsbranden. Men det var genom att ha reportrar på plats från början som VLT kunde ta fram viktiga fakta, se i skogen vad som hänt och intervjua vittnen. Det blir ett exempel på ”nyhetsekologin” när resultatet av VLTs arbete går vidare i systemet. De olika nivåerna i nyhetssystemet – det lokala, regionala och nationella – hänger ihop. Inte så att alla nyheter vandrar vidare uppåt, det mesta stannar lokalt. Men den journalistiska bevakningen finns där, lokala nyheter blir riksfrågor och nationella medier kan föra vidare lokala nyheter. På samma sätt som ämnen på riksnivå också kan omsättas lokalt – ”vilka konsekvenser får det här lokalt”?

Undersökningen av resurser för lokal journalistik visar att dessa krymper allt snabbare:

- Antalet journalister på dagstidningar har minskat med 25 procent på tio år.
- Mer än en tredjedel av alla lokalredaktioner har lagts ner de senaste tio åren.
- Även antalet lokalreportrar minskar. En större andel av bevakningen utgår från centralredaktionen, avståndet till läsarna växer.

Medieföretagen betonar i kommentarer till siffrorna att de gör allt för att slå vakt om det lokala. De vet att det lokala är det mest lästa i tidningen och på webbplatsen, och funktioner som teknik och redigering samordnas inom koncernerna för att kunna behålla så många reportrar som möjligt.

Samtidigt går det inte att komma ifrån att minskade resurser får konsekvenser på den lokala journalistiken. Inom koncernerna samordnas den lokala bevakningen, och många orter som tidigare hade två konkurrerande redaktioner har idag bara en lokal redaktion. Detta gäller t ex ett 20-tal orter i Dalarna och Östra Småland. Andra exempel är Gävle där de två tidningarna (med samma ägare) delar upp bevakningen mellan sig. Andra tidningar som stora Göteborgs-Posten köper idag in delar av sin lokala bevakning från tidigare konkurrenter. Mångfalden försvinner när lokalredaktionernas bevakning samordnas.

I många kommuner har dessutom den enda lokala redaktionen lagts ner. Detta märks från kommunalt håll, där främst kommuner i glesbygd säger att bevakningen har minskat. Besöken i det kommunala diariet blir glesare eller uteblir helt. Färre lokala journalister innebär också att de naturliga kontaktytorna i lokalsamhället krymper, det är mer sällan som läsare kan möta en lokalreporter på stan, i föreningslivet eller på affären. Det blir färre tillfällen för tips och de informella banden mellan lokalmedier och lokalsamhälle.

När resurserna och utrymmet i tidningen krymper, så får det också konsekvenser för tidningens roll i den lokala demokratin. I Lindesberg lades den egna tidningen ner och ersattes av regionala Nerikes Allehanda. Sedan dess har antalet artiklar om kommunfrågor halverats, den lokala debatten har tystnat och politikerna syns knappt längre.

Nya typer av lokala medier räcker inte till

Samtidigt växer nya typer av lokala medier fram. Det finns ett 40-tal lokala och regionala "endagarstidningar" runt om i landet. Med hjälp av presstöd kan de bygga upp en lokal bevakning, och vara mycket mer lokala än de etablerade regionala dagstidningarna i sitt innehåll. När t ex Västerbottens-Kuriren drog ner sina lokala redaktioner i inlandet, startades två nya lokaltidningar som varje vecka kommer med lokala nyheter till runt 3 000 prenumeranter vardera.

En annan typ av nya lokala medier är lokala nyhetssajter. Det finns ingen överblick över hur många de är. Men ett exempel är Sydnärkenytt som vuxit fram ur den lokala föreningsdrivna Kumlanytt. Med dagliga nyheter på webben, satsning på webb-tv och bloggar med kända profiler fyller den ett tomrum när Nerikes Allehanda inte längre har lokala reportrar i kommunerna. Sydnärkenytt drivs av tidigare lokalreportrar på SVT och NA, men drar också in amatörer i arbetet. På samma sätt har en lokal nyhetssajt statats i skånska Bjuv som ger de lokala nyheterna.

Lokala nyhetssajter ligger ofta i gränslandet mellan det professionella och det som brukar kallas "medborgarjournalistik". I en kartläggning hösten 2012 undersöktes förekomsten av lokal medborgarjournalistik i landets alla 290 kommuner (Karlsson & Holt 2014). Resultatet blev nedslående, forskarna hittade mycket få fall av medborgarjournalistik som på något sätt skulle kunna kompensera neddragningar i etablerad professionell lokaljournalistik. Det som fanns var fokuserat på lokala företag, underhållning och sport, och det var bara i ett fåtal fall som lokala myndigheter blev granskade av localsajterna.

Sociala medier som Facebook och Twitter kan fylla några av de funktioner som etablerade lokalmidier haft. Facebookgrupper samlar användarna både utifrån intressen och boende, användarna kan få information om vad som är på gång inom de grupper där man anslutit sig. Det kan också växa fram en debatt, och Facebookgruppen kan därmed också bli en organisatör av lokal aktivitet. T ex visar en studie av protester mot nedläggning av sjukvård i Västerbotten att Facebook haft en central roll både för information och organisation.

Men två av de traditionella mediernas funktioner har de sociala medierna svårt att klara av:

- Sociala medierna kan inte bli ett gemensamt torg för det lokala samhället, användarna är uppdelade i smågrupper utifrån intressen och har inga mötesplatser.
- Den granskande uppgiften är också svår för amatörer – en daglig granskning av offentliga myndigheter och makthavare kräver både tid och kunskap, något som är möjligt för professionella journalister med svårare för vanliga Facebookanvändare.

Landsbygden halverad i Dagens Nyheter

Undersökningen av Dagens Nyheter visar en halverad rapportering om Sverige utanför storstäderna över tio år, från 188 till 103 artiklar under en tvåveckorsperiod. Denna utveckling hänger ihop med en generell minskning av format, färre journalister och en nedlagd redaktion i Umeå. När det gäller innehållet i det som rapporteras är det ändå ganska stabilt – olyckor och brott dominerar också 2014 med nästan hälften av alla nyheter, kulturen har kvar samma andel medan lokal/regional politik och landsbygdsfrågor minskat från 19 till 14 procent. Räknat i antal artiklar under två veckor, är det en minskning från 35 till 14 artiklar om lokal/regional politik och landsbygdsfrågor. Nationella samhällsfrågor förekommer något oftare, t ex politiker som gör utspel på platser utanför Stockholm. Detta beror troligen på att helsidan för politik tagits bort och att det ”tyngre” politikmaterial kan konkurrera ut andra nyheter. Att 2014 är ett valår kan också ha betydelse.

Det dominerande uttrycket för ”blåljusnyheter” återspeglar en välkänd mekanism i redaktionellt arbete på distans. Den syns också i TTs utbud, sedan man lagt ner sina tre redaktioner i Norrland ökade mängden olyckor och brott (Silverberg & Svensson 2013). Dessa nyheter bygger på lättillgängliga källor per telefon, och redaktionerna bygger upp rutiner för att kolla med polis och åklagare vad som hänt. Det är samma mekanism som är en av förklaringarna till dominansen för brott och olyckor i rapporteringen om storstädernas förorter (Nygren 2005).

Stora delar av landet är närmast osynliga i rapporteringen i Dagens Nyheter, Götaland (bortsett från Göteborg och Malmö) och Svealand finns knappt med. Storstäderna Göteborg och Malmö där DN också har lokala redaktioner, har kunnat behålla en plats i DN men här har blåljusrapporteringen en ännu starkare ställning än i riket som helhet.

Storstadsperspektivet tar över i DN

En annan tydlig trend är ständigt mer feature i tidningen – fler bilagor som förstärker storstadens perspektiv på landsbygden. Det handlar om udda resmål, alternativa livsformer nära naturen och bedömningar av hotell, konferensanläggningar och restauranger när landsbygden skildras i dessa bilagor. Landsbygden tenderar att reduceras till storstadsbornas rekreationsyta.

Nedrustningen av bevakningen av landet bortom Storstockholm riskerar att förstärka klyftan mellan storstäder och landsbygd. Storstadsborna får veta allt mindre om vad som händer i hela Sverige och förståelsen för landsbygdens villkor minskar. DN:s bild av landsbygden bidrar till en bild av Sverige som ett klivet land. Stockholm är normen och där utanför dominerar olyckor och brott. Men utflykter kan erbjuda kultur på hög nivå, natur och goda hotell.

DN betraktas, trots sin fokusering på Storstockholm, som en rikstidning och är en av de viktigaste kanalerna för politisk opinionsbildning. DN Debatt har en stark särställning som plattform för politiska utspel och institutionell samhällsdebatt och får ofta ett starkt genomslag i andra medier, inte minst etermediernas morgonprogram.

DN:s inflytande inom den politiska och ekonomiska eliten i Stockholm innebär att bilden av en icke existerande landsbygd riskerar att påverka politiska prioriteringar. Bilden av landsbygden som ett risk- och rekreationsområde kan undergräva förutsättningarna för politiska diskussioner om landet som en politisk enhet.

Det är samtidigt viktigt att påpeka att undersökningen av DN är begränsad till två veckor. Över längre tidsperioder syns också en tydlig satsning på undersökande journalistik inom ämnesområden med relevans för hela landet.

Några exempel är artikelsерier om skolan, om polisens registrering av romer, om sjukvården och det moderna skogsbrukets effekter.

DN:s landsbygdsbevakning skapar bilden av och bidrar till utvecklingen av ett kluvet land. Samtidigt är DN en kluven tidning – kvalificerade ledare och prioriteringar av undersökande journalistik står i kontrast till en Sverigebild starkt dominerad av blåljus, tilltagande flärd och anpassning till penningstarka annonsörer.

Vad händer med det nyhetsekologiska systemet?

Det finns ingen samlad studie av det nyhetsekologiska systemet i Sverige. Men det svenska mediasystemet är ganska likt de andra nordiska länderna, och därmed går det också att med en viss försiktighet relatera till den danska studien ”Hvor kommer nyhederne fra?” från 2009. Den danska studien visar att dagstidningarna är helt dominerande när det gäller produktionen av originalnyheter, de står för över 70 procent av alla nyheter som tas fram (Brink Lund m fl 2009). Dessa siffror ligger nära tidigare svenska studier av kommunbevakning, som visar att dagstidningarna står för 80-85 procent (Nygren 2003 och Nord&Nygren 2007). Dagstidningarna står för basen i den samlade nyhetsproduktionen.

Utifrån den dessa siffror blir det tydligt att kraftiga neddragningar av resurser för lokal journalistik, också får konsekvenser för hela det ”nyhetsekologiska systemet”:

- Färre nyheter produceras lokalt, och urvalet högre upp i systemet får göras utifrån tunnare underlag.
- Det blir minskad mångfald när konkurrensen försvinner, bevakningen blir beroende av bara en tidning istället för av flera journalister som kan se olika saker.
- Det blir mindre av granskning och egna undersökningar.
- Detta får konsekvenser högre upp i systemet, t ex för bilden av landsbygden i rikstäckande medier.

Den nyhetsekologiska näringskedjan tunnast ut, och det blir också mer av rundgång inom systemet. Den danska studien visar att andelen ”rundgångsnyheter” (återbruk, lån och stöld) ökar från 42 till 64 procent mellan 1998 och 2008. Det blir en oundviklig effekt när lika många eller färre journalister ska producera mer för att fylla alla kanaler. Motsvarande siffror saknas för Sverige, men i flera av kommentarerna till enkäten betonas att den största förändringen de senaste tio åren är att reportrarna numera producerar innehåll för flera olika kanaler – förutom till papperstidningen också till webb och kanske även tv.

Nyhetsekologin kan också förändras av nya aktörer och nya plattformar. Nya typer av lokala medier kan spela en viktig roll, t ex gratistidningar, lokala prenumererade veckotidningar och annonsfinansierade lokalsajter. Sociala medier spelar en växande roll både för medborgare och för journalister/medieföretag (Newman m fl 2012). Men tidigare forskning pekar på att dessa inte kan ersätta traditionella medier. Sociala medier förändrar villkoren för medierna, men funktionen som en gemensam offentlig mötesplats och som en fristående granskare kan de inte ersätta.

Marknadsvillkor eller samhällsfråga

Dagstidningar har alltid varit kommersiella företag, samtidigt som de också haft en stark publicistisk drivkraft framvuxen ur kopplingar till folkrörelser och partier. Detta innebär att det varit två skilda logiker som styr inom medieföretagen, en kommersiell logik som betonar ekonomin och publicistisk logik som mer utgått från tidningens roll i samhället.

Inom public service i radio och TV, är publiken och samhället i centrum. Svensk public service är fortfarande stark, och satsar på regional journalistik genom lokalradion och nyhetssändningar i SVT (Nord och Grusell 2013). Samtidigt finns det mycket forskning som pekar på att inom de kommersiellt drivna medieföretagen har den kommersiella logiken blivit starkare på bekostnad av den publicistiska – den ekonomiska pressen är stark i en hårdare konkurrens om både publik och annonsörer (Hultén 1999, Picard 2004).

Den kommersiella logiken tar över, även om de flesta dagstidningar fortfarande har sina publicistiska mål inskrivna i olika stadgar.

Den lokala journalistiken är en av demokratins viktigaste infrastrukturer. Genom public service tar samhället ett ansvar för den regionala nyhetsbevakningen i radio och tv, men den dominerande del av lokaljournalistiken som produceras av dagstidningarna får klara sig på marknadens villkor. Det finns ett presstödsom infördes i slutet av 1960-talet för att bevara "andratidningar", skälet var att politikerna ville slå vakt om mångfalden i dagspressen. Presstödet utreddes senast 2013, och har förändrats mycket lite.

Studien av resurser för lokal journalistik visar att presstödet inte längre förmår bevara mångfalden i den lokala rapporteringen. Produktionen inom koncernerna samordnas allt mer, och det blir allt mindre av mångfald i den lokala bevakningen. Om det är så att samhället genom ett presstöd vill stödja den lokala journalistiken så kan det krävas helt andra former av stöd till lokala medier. Några former som har diskuterats är bl a:

- Att presstödet går till olika typer av innehåll, istället för till medieföretag. Då kan en del av det riktas speciellt mot t ex lokaljournalistik.
- Att presstödet inte begränsas till en enda affärsmodell, den prenumererade tidningen (papper eller nät). Även gratistidningar och annonsfinansierade lokala sajter kan behöva stöd för att redaktionellt utveckla en lokal journalistik som både informerar och granskar.
- En tredje möjlighet är att stöd till lokal journalistik fördelas utifrån faktorer som t ex antal invånare och yta. Detta skulle kunna skapa förutsättningar för en grundstruktur av lokala medier oavsett vilka plattformar och affärsmodeller som används.

Att bevara och utveckla den lokala demokratins infrastrukturer är en samhällsfråga. Nedrustningen av den lokala journalistiken och av bevakningen av hela landet är därför inte bara en fråga om medieföretagens marknadsvillkor, det handlar också om demokrati och utveckling av hela landet.

LITTERATUR:

- Andersson, Ulrika (2014) *From broadsheet to tabloid: Content changes in Swedish newspapers in the lighth of a shrunken size*. Observatorio (OBS*) Journal 7:4,
- Berg, Kalle, Johansson, Viktor, Ramirez Franzen, Fransico (2013) *Flykten från landsbygden – en kvantitativ innehållsanalys av mångfalden i det lokala nyhetsmaterialelet i Arbetarbladet och Gefle Dagblad*. Examensarbete i journalistik; Göteborgs universitet.
- Boczkowski, Pablo J (2010) *News at work Imitation in an age of information abundance*. Chicago: University of Chicago Press
- Brink Lund, Anker: Willig, Ida; Blach-Örsten, Mark (2009) *Hvor kommer nybederna fra? Den journalistiske fødekaede i Danmark förr och nu*. Aarhus: Forlaget Ajour.
- Carlsson, Ulla och Facht, Ulrika (2014) *Mediesverige 2014 – statistik och analys*. Göteborg: Nordicom, Götboirgs universitet
- Gustafsson, Karl Erik (1996) *Dagspressen i Norden – struktur och ekonomi*. Lund; Studentlitteratur.
- Hinderson, Jan (2013) *Webbens vägar : om webbjournalistikens etablering och utveckling vid tre svenska regionala och lokala dagstidningar 1995-2013*. Lund: Lunds universitet
- Hultén, Lars J. (1999). *Orden och pengarna, om kamp och kapitulation inom journalistiken*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Karlsson, Michael (2014) *Goodbye politics, hello lifestyle*. Paper presenterat vid ICA 2014 i Seattle.
- Karlsson, Michael och Holt, Kristoffer (2014) Is anyone out there? Assessing Swedish citizen generated community journalism. *Journalism Practice* Vol 8, nr 2 p 164-180
- Melesko, Stefan (2013) Affärsmodeller och kvalitetsjournalistik – hur ska det gå ihop? Ur Nygren/Wadbring(red) *På väg mot mediavärlden 2020 – journalistik, teknik, marknad*. Lund: Studentlitteratur.
- Newman, Nic; Dutton, William H; Blank, Grant (2012) Social Media in the Changing Ecology of News: The Fourth and Fifth Estates in Britain. *International Journal of Internet Science* 7(1) p 6-22.
- Nord, Lars och Nygren, Gunnar (2002) *Medieskugga*. Stockholm: Atlas förlag
- Nord, Lars och Nygren, Gunnar (2007) *Präktiga massmedier. De lokala mediernas valbevakning 2006*. Stockholm: Sveriges kommuner och landsting
- Nord, Lars och Grusell, Marie (2012) *Inte för smalt, inte för brett: spelet om framtidens public service*. Göteborg: Nordicom

Nordicom (2011) *International Media and Communication Statistics 2010*. Gothenburg: Gotheburg University

Nordicom (2014) *Mediebarometer 2013* Göteborg: Göteborgs universitet

Norris, Pippa (2000) *A Virtuous circle – political communication in post-industrial societies*. New York: Cambridge University Press

Nygren, Gunnar(1999) *Inte bara kontokort, lokal journalistik och kommunal tystnad*, Stockholm: Ordfront

Nygren, Gunnar(2001): *Medier och medborgare i den digitala kommunen*, Stockholm: JMK Stockholms universitet.

Nygren, Gunnar(2003) *Granskning med förbinder*, Studier i Politisk kommunikation nr 4, Demokratiinstitutet, Sundsvall

Nygren, Gunnar (2005) *Skilda medievärldar. Lokal offentlighet och lokala medier i Stockholm*. Stehag/Stockholm: Symposion

Nygren, Gunnar (2008) *Yrke på glid – om journalistrollens deprofessionalisering*, Stockholm; Institutet för mediestudier. 190 sidor

Nygren, Gunnar & Appelberg, Jonas (2013) Swedish journalists – a professional in decline? Ur Anikina/Dobek-Ostrowska/Nygren *Journalists in three media systems*. Moskva; Faculty of Journalism, Moscow state university

Nygren, Gunnar & Zuiderveld, Maria (2011) *En himla många kanaler – flerkanalpublicering i svenska mediehus*. Göteborg: Nordicom. Ca 240 sidor.

Picard, Robert G (2004) *Strategic Responses to Media Market Changes*, Jönköping; JIBS Research Reports 2004-2

Presstödsnämnden (2014) *Dagstidningsförteckning 2014 Stockholm*: Presstödsnämnden

Silverberg, Josefin och Svensson, Mathilda (2013) *De där uppe – vi här nere. Om nedläggningen av TTs kontor i Norrland och journalistikens centralisering*. Examensarbete i journalistik; Göteborgs universitet.

Strömbäck, Jesper och Nord, Lars (2012) *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur

Tegnér, Jenny (2013) *I demokratins namn – en uppsats om kommunbevakningens utveckling i Lindesberg 1995-2013*. C-uppsats i journalistik; Södertörns högskola.

Wadbring, Ingela (2009) *Gratis skröp eller demokratiskt tillskott? Dagliga gratistidningar i Sverige*. Stockholm; Institutet för mediestudier

Wadbring, Ingela (2012) *Journalistikens kommersialisering – mera myt än sanning? Innehållets förändring i svensk dagspress 1960-2010*. Stockholm: SIMO

Wadbring, Ingela och Bergström, Annika (2014) *A print crisis or a local crisis? Local news use over 27 years*. Paper for a conference on Reuters Institute for journalism 26-28 february 2014.

Wahlund, Richard; Rademaker, Claudia; Nilsson, Patrik; Svahn, Mattias (2013) *Mediernas roll i marknadskommunikationen*. Ur Nygren/Wadbring(red) *På väg mot medievärlden 2020 – journalistik, teknik, marknad*. Lund: Studentlitteratur.

Weibull, Lennart (2000) *Svenskt medielandskap i förändring*. I Wadbring/Weibull: *Tryckt*. Göteborg: JMG, Göteborgs universitet.

Weibull, Lennart och Wadbring, Ingela (2014) *Massmedier. Nya villkor för press, radio och tv i det digitala medielandskapet*. 11e upplagan. Stockholm: Ekerlids förlag

BILAGA:**Dagstidningar som ingick i urvalet för enkäten om redaktionella resurser:**

Dagens Nyheter	Smålands Posten
Svenska Dagbladet	Smälänningen
Dagens Industri	Barometern/OT
Aftonbladet	Västervikstidningen
Expressen	Östran/Nyheterna
Länstidningen Södertälje	Ölandsbladet
Norrtejlje tidning	Gotlands Tidningar
Dagen	Gotlands Allehanda
Uppsala Nya Tidning	Bleking Läns tidning
Enköpingsposten	Sydöstran
Arbetarbladet	Sydsvenska Dagbladet
Sala Allehanda	Helsingborgs Dagblad
Eskilstuna Kuriren	Skånska Dagbladet
Sörmlands Nyheter	Kristianstadsbladet
Katrineholms Kuriren	Norra Skåne
Folket	Ystads Allehanda
Östgöra Correspondenten	Trelleborgs Allehanda
Norrköpings Tidningar	Kvällsposten
Motala tidning	Hallands Posten
Folkbladet	Hallands Nyheter
Jönköpingsposten	Göteborgs Posten
Smålandstidningen	Göteborgs Tidningen
Värnamo Nyheter	Kungsbacka Posten
Vimmerby Tidning	Laholms Tidning

Borås Tidning
Bohuslänningen
Nya Lidköpings Tidning
Skaraborgs Läns Allehanda
Västgötabladet
Skaraborgs Läns Tidning
Trollhättands Tidning (T)TELA
Alingsås Tidning
Mariestads Tidning
Falköpings Tidning
Provinstitningen Dalsland
Strömstads Tidning
Ulricehamns Posten
Lysekils Posten
StenungsundsPosten
Nya Wermlands Tidningen (NWT)
Värmlands Folkblad
Arvika Nyheter
Kristinehamns Posten
Säffletidningen
Filipstads Tidning
Karlskoga Tidning
Nerikes Allehanda
Karlskoga Kuriren
Vestmanlands Läns Tidning

Bergslagsbladet
Fagersta Posten
Dalarnas Tidningar
Dalademokraten
Avesta tidning
Gefle Dagblad
Hudikvalls Tidning
Ljusnan
Söderhamns Kuriren
Ljusdalsposten
Sundsvalls Tidning
Ångermanland
Örnsköldsviks Allehanda
Dagbladet
Östersunds Posten
Länstidningen Östersund
Västerbottens Kuriren
Norra Västerbotten
Västerbottens Folkblad
Norrländska Socialdemokraten
Norrbottens Kuriren
Piteåtidningen

Under de senaste tio åren har närmare hundra lokala redaktioner runt om landet lagts ner och var fjärde journalist har lämnat de svenska dagstidningarna.

Det visar den undersökning av resurser för lokal journalistik som redovisas i denna rapport. Det produceras allt färre lokala nyheter, och det får konsekvenser för hela det "nyhetsekologiska systemet". De större regionala och nationella medierna får en mer begränsad bild av vad som händer i landet, färre nyheter att gå vidare på.

På de orter som förlorar den lokala tidningen eller en lokalredaktion tystnar debatten och politiken blir mer osynlig.

När tidningar samordnar sin produktion försvinner mångfalden – antalet perspektiv minskar liksom de kvalificerade granskarna.

Konsekvenserna syns inte bara lokalt. Även i Sveriges största dagstidning, Dagens Nyheter tunnas bilder av landsbygden ut – bevakningen har halverats på tio år. Landsbygden i DN är mest brott och olyckor eller beskrivs som en rekreationsyta för storstadsbor.

Rapporten är skriven av Gunnar Nygren, professor i journalistik vid Södertörns högskola samt Kajsa Althén, journalist och forskare med inriktning på lokaljournalistik.